

PROLETAREC

STEV.—NO. 1104.

CHICAGO, ILL., 8. NOVEMBRA, (NOV. 8,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Odmevi "cirkuške" volilne kampanje.
Zmage delavske stranke v Angliji.

"Zeppelinov" povratak.

Socialistično časopisje tu in v Nemčiji.

Protitrustna postava.

Regularna komedija.

Prihodnje poglavje.

Deset milijonov za lokalno protekcijo plačajo
butlegerji v New Yorku.

Nasilno poitalijančevanje slovenskega Pri-
morja.

Naše delo se nadaljuje (članek na platni-
cah).

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Prihodnja konferenca J. S. Z. v Bridge-
portu.

Razno iz Clevelanda.

Pri nas še ne vemo nič o prosperiteti.

Odgovor na odgovor (Collinwood).

Petindvajsetletnica druš. "Slavija" v Chi-
cagu.

Kaj bodo počeli sedaj z obljubami? (Tol-
lerburg).

Naznanila in vesti iz Waukegana.

Tretja obletnica društva "Pioneer" št. 559
S. N. P. J.

Rezultat glasovanja v odbore J. S. Z.

Priredbe klubov J. S. Z.

Račun razpečanih znamk.

Izobraževalna akcija J. S. Z.

DRAMA IN GLASBA

Dramska prireditev in shod kluba št. 47 JSZ.
v Springfieldu.

V nedeljo 11. novembra na koncert "Lire".
Koncert in igra "Crvene zvezde" na North
Side.

V nedeljo 11. novembra poje Anton Šubelj
v Sheboyganu.

Nedeljo 25. nov. rezervirajte za "Savin"
koncert.

RAZNO.

Pod spovednim pečatom, roman.

Trepetajoče senca (Albin Čebular).

Slovenske priredbe v Chicagu in okolici.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vsa leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.

Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

Naše delo se nadaljuje.

STOTISOČE TAKOZVANIH PROGRESIVCEV je v prošli kampanji obljubovalo: "Dne 6. novembra bomo glasovali za Smitha, ker hočemo poraziti Hooverja. In če bomo videli, da nismo s tem ničesar dosegli, kot trdite socialisti, da ne bomo, neglede ali zmaga Hoover ali Smith, bomo v prihodnji volilni kampanji z vami."

Progresivci se razočaranju ne bodo mogli izogniti. Hočejo ali nočejo, prej ali slej v teh par letih se bodo morali odločiti, kam, kajti med demokrati sedaj po kampanji ni več mesta in v republikanski stranki tudi ne. Po volitvah so obema le v napotje, doseči pa ne morejo s tako taktiko ničesar.

Ti stotisoči nudijo socialistični stranki hvaležno polje za agitacijo in ga bo izrabila. Socialistična stranka je vodila svojo kampanjo z vidika, da bo po volitvah nadaljevala z agitacijo za pojačanje svoje organizacije. Vedela je, da v tem valu ne bo pritegnila nase glasov tistih stotisočev dobromislečnih progresivcev, ki so pred štirimi leti glasovali za La Folletta in sedaj za Al Smitha, vedela pa je tudi, da jih bo s svojo agitacijo proti obema strankama kolikor toliko prepričala, da med njima ni razlike, tudi če je en kandidat bolj liberalnih nazorov kakor drugi. — Sedaj je treba, da ohrani s temi ljudmi stike ter nadaljuje z dokazovanjem.

Socialistična stranka je danes edina stranka delavskega ljudstva, ki ima pogoje, da se razvije v močno in končno v večinsko stranko. Ona tvori ogrodje, okrog katerega se bodo v teh letih zbirali vsi, ki so bili z njo v teku prošle kampanje, in oni, ki bodo spoznali, da bi morali biti. Volilni rezultat nas ni spravil z ravnotežja. Videli smo, da so mnogi vplivni progresivci, ki drugače simpatizirajo z našo stranko, pritegnili stotisoče volilcev k Smithu, v prepričanju, da je Smith naprednjak in da je bolje, če imaš izbirati, da izbereš manjše zlo. Tako sicer govore že dolgo, a tekom kampanje so se pokazala znamenja, da so začeli mnogi zelo dvomiti v pravilnost svojega progresivizma.

Za socialistično stranko je tu sedaj čas, da izrabi, kar je pridobila v kampanji, in isto velja za Jugoslovansko socialistično zvezo. Pridobite klubom novih članov! Razširite naš tisk!

PROLETAREC

Glasiló Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 1104.

CHICAGO, ILL., 8. NOVEMBRA, (NOV. 8,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ODSEVI "CIRKUŠKE" VOLILNE KAMPANJE

VSAKO LETO 31. oktobra "praznujejo" ameriški otroci "halloween". Ko se zmračí, začno polniti ulice mest in njihovo ranje postaja najhujše okrog 9. ure. Potem se začno vračati. Na ulice pridejo našemljeni na vsakojake načine, povzročajo vrišč z instrumenti vseh vrst in s svojimi naravnimi pripomočki, nadlegujejo drug drugega in dostikrat tudi odraščene ljudi, mažejo izložbna okna in stene, zažigajo kresove po ulicah, preobračajo vozove, in če morejo, položé tudi kako barako na tla. Letošnjega 31. oktobra so v Chicagu ustavili s svojimi kresovi in barikadami po nekaterih ulicah promet cestne železnice, požarna bramba je bila zaposljena ves večer in policija je imela polne roke opravka. V tem divjanju instinktov v malih in večjih "angelčkih" sta bili dve osebi zaklani, precej obtolčenih, in marsikdo je prišel domov pretepen. Škoda znaša več tisoč dolarjev, ako ne desettisoče in več. Tako sliko otroškega razgrajstva vidite v večji ali manjši meri v vseh ameriških mestih, pa tudi po deželi. "Haloween" znači nekak spomin na duhove; dan po 31. oktobru je dan Vseh svetih — All Saints, ponekod pa pravijo temu prazniku All Hallows—od tod ime "halloween". "Čarovanje" na predvečer Vseh svetih ima svoj izvor na Škotskem—ali vsaj v Zedinjene države je prišla navada "čarovanja" od tam.

Vsaka štiri leta imamo v tej deželi še en "halloween", takozvano predsedniško volilno kampanjo. Dasi se vrše volitve za senatorje, gubernere, kongresnike in v mnoge druge urade en in isti dan kot za predsednika, je glavna pozornost volilcev koncentrirana na predsedniške kandidate — oziroma na dva vodilna kandidata. Eden je "demokrat", drugi "republikanec". Od Lincolna dalje zmaga navadno republikanec, včasí pa zmaga za spremembo imena demokrat. Grover Cleveland npr. je bil izvoljen dvakrat, in Woodrow Wilson dvakrat. Ostala leta so delili iz Washingtona "prosperiteto" republikanci. Vzlic brezprimernemu "blagostanju" pa se dogode včasí slabi časi — krize, imeli smo že finančne panike, milijone brezposelnih, in tudi sedaj jih je vzlic Coolidgovi prosperiteti, ki je tolikšna kot še nikoli, nad štiri mili-

jone. Take krize pa se dogajajo neglede ali je predsednik označen kot demokrat ali kot republikanec. Tudi prihodnja štiri leta ne bo drugače. Niti se ni ljudstvo v prošli kampanji borilo, ako je ta beseda sploh na mestu, za izpremembe, za načela ali za programe, ampak za osebe. Eni so bili za Hooverja zato ker so bili za Hooverja. In drugi za Smitha tudi samo zato ker so bili za Smitha. Republikanec je največkrat za republikanca, in demokrat navadno agitira za demokrate. Včasí pa se to spremeni, in tako se dogaja, da nekaj milijonov onih, ki so morda glasovali pred par leti ali recimo pred štirimi leti "republikansko", glasuje letos demokratsko". Tako izpremembo v "prepričanju" volilcev lahko napravi npr. vprašanje piva, ali celo vera ali kaka druga malopomembna ali celo brezpomembna reč. In ko se svet — milijone volilcev — nekaj tednov, ali par tednov pred volitvami docela razpali, se začne "halloween". Stotisoče "svobodnih državljanov" po vseh krajih se drenja po shodih, kregajo se v delavnicah, v trgovinah in kjer se že zbirajo, gnetejo se po ulicah da vidijo svojega izvoljenca ter njegov klobuk in so srečni, ako vjamejo njegov smehljaj. In kriče do hripavosti.

Kakšna so bila vprašanja v prošli volilni kampanji? Farmarji mislijo, da je njihov problem najvažnejši; oba vodilna kandidata sta jim obljubovala rešitev ter predbacivala drug drugemu, da ne mislita resno, da samo varata kmetovalce. In se nista prav nič zlagala.

V krajih, kjer je industrialni delavec naučen misli, da se vrta ves svet ali vsaj precejšen košček sveta in življenja okrog kozarca piva, je bilo pivo in "lahka vina" najvažnejše vprašanje. In tem ljudem so Hooverjevi ljudje pripovedovali, da Hoover ni docela suh, da se bo dal pogovoriti in bo priporočal pametne spremembe. Smith pa jim je držal vrček v domišljiji že pred nosom in je tako povzročil med "mokrimi" veliko navdušenja. Kadar je govoril v krajih kjer ni tolikšnega gnjeva proti prohibiciji, ali pa je večina celo zanjo, je svečano obljubljal, da bo 18. amendment zanj zakon in ga bo uveljavljal, dokler se ga ne spremeni. In tako je vse zadovoljil. Z ozirom na prohibicijo osta-

ne ta štiri leta vse tako kakor je bilo prošla štiri leta — to je, imeli jo bomo, poleg pa še vso korupcijo kolikor je spojene s prohibicijo, razen te pa še vso drugo korupcijo, v kateri plavajo republikanske in demokratske politične mašine "na debelo in drobno".

Zelo "važno" vprašanje v prošli kampanji je bila vera. Smith je katoličan, in ker so protestantje v večini, so vodili velik del agitacije proti njemu v znamenju bigotstva. Aparat katoliške cerkve, ki je veliko boljše organiziran kot pa aparat protestantovskih sekt, pa je tudi storil vse v svoji moči, da zmaga Smith — ne zato ker je Smith, ampak ker je katoličan, ker gre vsako nedeljo v cerkev in je tudi drugače v reklamo katolicizmu. Bigotstva je bilo torej mnogo na obeh straneh. Tako je prišla "vera" v ameriško predsedniško kampanjo — vzlic temu, da govorimo o absolutni verski in politični svobodi, in da je cerkev ločena od države.

Kdo prav zaprav je zmagal? In kdo je poražen?

Nacionalni odbor republikanske stranke je v agitaciji za svojo listo potrošil, kakor naznanja, okrog štiri do pet milijonov, in demokratski okrog štiri milijone. Tu niso vključene vsote, ki so jih zbrali za svoje liste in za agitacijo v svojem krogu lokalni kampanjski odbori obeh strank in znašajo nad deset milijonov dolarjev. Predvidevalo se je, da bosta obe stranki potrošili do dvajset milijonov dolarjev. Potrošili sta več. Kdo je prispeval te vsote? Nekaj seveda delavci in farmarji, nekaj mali trgovci, nekaj butlegerji in pa "prohibicionisti". Največ pa seveda tovarnarji, bankirji, špekulantje in drugi, ki razpolagajo z milijoni. Milijonarji so financirali kampanjo obeh strank, določili so kandidate obema in nominacijske konvencije so se iztekle kakor so oni določili.

Kampanjo republikanske in demokratske stranke je torej plačal kapitalist, ne zato da bo pomagal delavcu, ampak da bo sebi pomagal. Indirektno plača vse te kampanjske stroške ljudstvo, kajti kapitalist dobi nazaj kar prispeva v obliki novih profitov ter novih privilegijev.

Dne 6. novembra je zmagal kapitalist, delavec in farmar pa sta poražena. Ni pa jima kriv kapitalist, ampak sama, ker dopuščata, da je volilni boj "halloween", ne pa boj za interese delavcev ter farmarjev.

Skrinja modrosti.

ZAKONI, KI BAJE ŠČITITJO posest, so zakoni, ki ščitijo samo nagrabljeno posest, ki se že nahaja v rokah bogatašev. Delavcev pa, ki nimajo drugega premoženja ko svoje delo, pa ti zakoni ne ščitijo, nasprotno, še podpirajo izkoriščevanje te edine njihove posesti.—Lev N. Tolstoj.

Protitrustna postava

Se še spominjate, s kolikšnim ognjem navdušenja je bila sprejeta Shermanova protitrustna postava? Temu je že dolgo, in tedaj so prerokovali, da je v Zedinjenih državah trustjanstvu odzvonilo. A trusti so rasli naprej vzlic legalnim oviram. Kar jih niso mogli premagati z "legalnostjo", so jih s podkupninami in z vplivom na "javno mnenje", katerega kontrolirajo s časopisjem, ki je skoro vse v njihovi posesti. Progresivci v republikanski in demokratski stranki so zatrjevali, da bo ameriško ljudstvo protektirano, če se pristrize peroti trustom in se onemogoči njihovo večanje v kolose. To je bilo naivno mišljenje, vredno progresivcev v kapitalističnih strankah. Razbijali so npr. Standard Oil in jeklarski trust, dosegli pa niso niti toliko, da bi spoznali svoje zmote.

Korporacije velekapitala se združujejo v posameznih deželah, in tudi mednarodno, ker je to zakon kapitalističnega ekonomskega razvoja. Ameriški kapitalizem je eden prvih v tekmi združevanja. Nagajajo pa mu tu in tam "zastarale" postave, kakor sitne muhe, ki mu sicer nič ne morejo in nič ne store, a so mu vendarle v nadlego. Zato zahteva, da se te "protitrustne" postave spremene "v duhu časa".

To se vrši, bodisi v sprejemanju novih postav, bodisi s pomočjo sodnih tolmačenj, ki so vedno v prilog korporacij. Čim jače so korporacije, ali trusti, toliko večja je njihova moč in moč delavstva relativno toliko šibkejša, tudi če je organizirano po strokah, a v večini obratov niti to ni.

Ali se eksekutive ameriških unij kaj nauče iz teh pojavov, iz ekonomskega razvoja, ki je v teku in gre po svojih naravnih potih? Ničesar, kajti še vedno se drže zastarelih metod organiziranja po strokah, se pogajajo z gospodarji po strokah in politizirajo tako, da je v prid gospodarjev. To je taktika samomorstva. Zasljepljenost ameriških unijskih voditeljev je brezmejna, in vsled tega je ogromna večina delavcev neorganiziranih.

Prihodnje poglavje

Z inaguracijo prihodnjega ameriškega predsednika nastane med odnošaji te dežele in sovjetske Rusije novo poglavje. Komunisti so si v tej kampanji pridobili za diskreditiranje delavskega gibanja velike zasluge, in zato so vredni nagrade od obeh "višjih" strani. Od "višje" ameriške strani so jo vredni tudi poglavarji kominterne v Moskvi, ki navdušujejo svoje podložnike v Zedinjenih državah za boj proti socialistični stranki, kot da ni ničesar nevarnejšega na svetu.

Torej, po inaguraciji prihodnjega predsed-

nika bo nova administracija priznala sovjetsko Rusijo. "Daily Worker" bo dobil iz Moskve za svoje provokatorsko pisanje proti ameriškim in drugim socialistom še več subvencije in pa vzpodbudo za nadaljevanje blatenja.

Oficielni Washington bo vprizoril javno novo "boljševiško nevarnost", tajno pa bodo njegovi agentje, špijoni in detektivi pomagali komunistom delati "zarote" in napadati socialistično stranko ter lagati o njenih članih. To je namreč v interesu "revolucije" in pa "boljševiške" nevarnosti potrebno.

Roka v roki s špijoni, bodo ameriški komunisti nadaljevali s svojim kričanjem, da so socialisti izdajalci delovnega ljudstva.

(Po Milwaukee Leadru.)

Zmage delavske stranke v Angliji

Delavstvo v Angliji morda ni tako "progresivno" kakor ameriško in zato ga kak Smith ter drugi veliki "progresivci" ne morejo premotiti. V svojem "nazadnjaštvu" glasuje delavstvo v Angliji za svojo stranko, in tako prihaja več in več socialistov v parlament in vedno več v občinske zastope.

Dne 1. novembra so se vršile v Angliji municipalne volitve in že prve vesti po štetju glasov so poročale o velikih zmagah delavske stranke. Dobili so v občinskih zastopstvih precej nad sto novih sedežev izven Londona in nad 30 v Londonu, skoro vse na račun konservativne stranke.

Kako vse drugače kot v Zedinjenih državah, kjer so unijski voditelji udinjani kapitalistični politiki in imajo celo pogum govoriti o prosperiteti, kakor je govoril v svoji agitaciji za Hooverja John Lewis, predsednik U. M. W. Pa vremena se bodo zjasnila tudi za ameriške delavce!

V PRIHODNJI ŠTEVILKI

Članke o rezultatu volitev dne 6. novembra priobčimo v prihodnji številki. Čitajte jih. — Priobčen bo tudi članek o naših vplivnih rojakih, ki so se udinjali za groše v kampanji demokratom in republikancem, dobro vedo, da nima delavstvo ničesar drugega pričakovati od njih. V tej številki prečitajte uvodnik in druge članke ter dopise.

Socialistično časopisje tu in v Nemčiji

V prošli volilni kampanji je bila največja ovira naši stranki pomankanje časopisja. Ameriški listi so pod kontrolo velikih denarnih interesov, v politiki pa so udinjani republikanski, ali demokratski, ali pa obema strankama. Socialistični dajo le toliko prostora kolikor se jim zdi v njihovem interesu ter v interesu strank za katere agitirajo potrebno, v ostalem pa so ji več ali manj neprijazni, največkrat sovražni.

V takih okolščinah bi potrebovala močno razširjeno časopisje, ima pa sedaj le en angleški dnevnik, kak ducat tednikov ter nekaj listov v drugih jezikih, med njimi dnevnik "Forward", ki je največji socialistični list. V veliko boljšem položaju v tem oziru so evropske socialistične stranke.

Dovolj bo, če omenimo, da ima nemška socialistična stranka *sto enaindevetdeset* dnevnikov in več sto tednikov ter mesečnikov, dasi ima Nemčija polovico manj prebivalcev kakor ta dežela. Nemško delavstvo lastuje velike moderne tiskarne, knjigarne in domove, kar vse služi socialistični agitaciji in vzgoji. Pred najstimi leti, ko je bila nemška soc. stranka že močna, je imela 90 dnevnikov, in nam v Ameriki se je zdelo to zelo veliko. Sedaj jih ima, kot omenjeno, 191, in to nekoliko pojasni, čemu je socialistična stranka v Nemčiji največja stranka v državi. Jačajte svoj tisk!

"Zeppelinov" povratek

Zrakoplov "Graf Zeppelin" se je dne 29. oktobra povrnil iz Lakehursta, N. J. in prevozil distanco 4,003 milje do Friedrichshafena v 68 urah in 56 minutah. Dosegel je rekord, ki ga je imel dozdej angleški zrakoplov R-34, kateri je preplul preko morja v 75 urah. Sem in tja je "Graf Zeppelin" prevozil distanco 10,000 milj. Dasi je bila nad tem uspešnim poletom vzradoščena vsa Nemčija, je ta eksperiment vendar pokazal, da bo treba na zrakoplovih še mnoge izboljšave, predno bodo uporabni za uspešno, varno prometno sredstvo. In ker znanost dela naprej, ker tehnika nikoli ne počiva, bo dosežen tudi ta cilj.

Regularna komedija

Vsake štiri leta volimo predsednika, in izvolimo enega, ki reprezentira kapital ter obljubuje, da ne bo več kriz, da bo prosperiteta še večja, da bo ljudstvo živelo srečno in zadovoljno kakor še nikoli. In kakor navadno, je tisoče revnih družin, ki gladujejo, in več milijonov brezposelnih. Toda "večina" je zmagala.

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

V.

Urnih korakov je zapustil kaplan svoj raj, kamor je bil prišel pred dobro uro veselega srca. Radostna zavest, da je potegnil mater in otroka iz mokrega groba, še bolj pa, da je pridobil dušo — boljerekoč dve duši — za nebesa, je pospeševalo njegovo hojo. A tudi čut mraza in mokra obleka ga je gnala.

“No, kje pa ste danes zopet toliko časa? Že četrte ure stoji Vaša juha na mizi, Vas pa ni od nikoder.”

S temi besedami je pozdravila kuharica, stoječa pred vrati, kaplana. Nanj pač ni čakala, temveč je izvrševala pred durmi svojo nadzorniško službo nad fanti in dekleti, ki so hodili v gostilno in jo zapuščali.

“Pa kakšni ste! Kje pa ste hodili? Hlače imate vse mokre — kaj mislite, da imamo časa —”

Kar je še godrnjala, tega ni slišal. Po stopnicah je pohitel v svojo sobo, pa je urno oblekel suho perilo in obleko. Ne da bi mislil na kosilo, je hotel takoj spisati pismo za sestro. A spomnil se je, da dekletam zunaj menda ni jedlo od včeraj. Odnesti ji je hotel svoje kosilo. Pohitel je zopet v obedovalnico, kjer je danes sam; kajti gospod župnik obeduje danes na svatbi — z veliko žlico, kakor pravi ljudstvo. Kuharica mu prinese govedino z izhlajenega ognjišča.

“Zakaj ne pridete pravočasno h kosilu?” ga vpraša z očitajočim glasom. “Saj ne moremo zastoj žgati drv.”

“Imate popolnoma prav,” jo potolaži kaplan. “A prosim vas, storite mi malo uslugo. Prinesite mi za petdeset krajcarjev stekleničico vina.”

“Ako hočete —” odgovori kuharica in vzame denar. Njeno lice je takoj prijaznejše, kajti steklenica vina velja za župnika samo dvajset krajcarjev in sploh ni treba, da bi gospod župnik kaj vedel o njeni kupčiji. Vtakniviš denar v žep; odide v klet. V tem zavije kaplan meso v kos časopisa, odreže dober komad od hlebca, ki leži na mizi in hitro izgine meso in kruh v žepu njegove suknje. Med vrati sreča kuharico, pa ji takoj vzame malo steklenico vina iz rok.

“Danes imate pa silo! Kaj ste že jedli? Pa da ne odnesete vina! Za proste ljudi ni vino!” kriči za njim.

Da kupuje kaplan vino pri njej, ji je že prav, ali da ga ne pije sam, temveč ga nosi bolnikom, to je razsipnost, katere ne razume. Saj gospod župnik tudi ne bi storil kaj takega. S takim mladim, nepraktičnim kaplanom je pravi križ. Njegov predhodnik je bil vse drugačen. Bil je večinoma v kuhinji, pa ji je pripovedoval, kaj je novega v fari; često je sedel k pinji, pa ji je umetal najlepše maslo. Ali pa je igral kvarte ž njo. In kako se je znal smejati! Zato pa mu je rada privoščila po čašo vina. In tudi gospod župnik je bil prav zadovoljen ž njim, ker je tako mirno živel s kuharico.

Prisedši v obedovalnico, pogleda na mizo.

“Ježeš! Vse meso je pojedel, a vso prikuho je pustil! Tako izbirični so dandanes mladi gospodje.” In vendar je danes naredila čebulno omako, vedoča, da ne mara čebule. Ali tega ni storila iz hudobije —

— gotovo ne — le privaditi ga hoče na čebulo. Kajti kaplanski želodec se mora navaditi na vse.

* * *

Ko je Lenka ostala sama, je morala najprvo poskrbeti, da se ji posuši obleka, preden se povrne kaplan z obljubljenim pismom. Dejal je, da pride šele v eni uri. Dotlej izpuhti tudi zadnja kapljica na solncu.

Ali tam se noče sleči, kjer je sedel on pri njej ter ji je dal odvezo grehov. Globočje stopi v grmovje in tam najde prostorček, kakor vstvarjen za njen namen. Mlade, nizke jelke in bukve so zrastle kakor zelena stena; tako visoke še niso, da bi zadržavale solnce, ki pošilja svoje vroče žarke na malo, z mehko mahovo preprogo pogrnjeno liso.

Tukaj sezuje Lenka najprvo čevlje, izlije iz njih mlačno vodo in jih postavi tako, da sije solnce vanje. Potem pridejo nogavice na vrsto, ki so vsesale toliko vode, da jih mora dobro ožeti. Potem sleče še ostalo obleko, pa jo razobesi tu in tam po nizkih vejah, kamor sije solnce najtopleje. Najboljši prostorček izbere za srajco, ki se mora najprvo posušiti. Vedoča, da je popolnoma sama in da ni nikogar blizu, izvrši vse brez strahu. In vendar jo gleda dvoje oči začudeno in radovedno, in glava se obrača semintja, da zasledi pač vsaki gibljaj. To je glavica radovednega vrabca, ki je zapustil družino pri mlinu, da vidi, kaj neki počneta kaplan in mlado dekle v puščavi. Ko se je dekletko sleklo, se je že hotel povrniti k mlinu po svoje tovariše, da sodijo, kdo je lepši: Mlinarjeva Censka ali pa to dekletko? Toda ne, tega ne sme storiti; njegova ljubosumna žena bi mu gotovo pošteno razkuštrala lepo perje, ravno tako kakor Lenka pravkar svoje lase.

Ker se morajo tudi posušiti, je razpletla kite, in ker ni imela glavnika, jih je česala z vsemi desetimi prsti, da ji je končno ogrnil dolg, zlatobarvast pajčolan celo gornje telo. Široko je raztegnil predrzni vrabec svoj kljun, ko je Lenka legla na topli mah. Celo solnce, ki mora gledati toliko zopernega na zemlji, se je veselilo te krasne slike in je pričaralo rdečkast lesk na nežno kožo, s poljubi je izpilo zadnjo kapljico s plavih las, in tudi na obleko ni pozabilo. Že prej je razgrelo mehki mah, da je bila postelja topla in je bilo prijetnejše spati tam, kakor na najmehkejšem perju. Spanec pa je prevzel Lenko po sili. Prejšnja vznemirjenost, obup, poznejša utrujenost in pred vsem mir srca in vesti po odvezi, ki jo je dobila od tujega, dobrega kaplana je priklical spanje, ki je prišlo kot drugi dobrotnik duši in telesu.

V tem ko je ležala Lenka zunaj na zelenem v nežnem objemu spanja, se je pripravil kaplan v svoji mračni sobi, da napiše sestri pismo, ki naj ji ga Lenka odnese. Pisal je:

Ljuba sestra!

Poznavajoč Tvoje dobro, plemenito srce se obračam do Tebe z veliko prošnjo, katere mi gotovo ne ne odbiješ.

Seveda ne prosim zase, temveč za ubogo, zapuščenno dekletko, ki Ti prinese te vrstice od tvojega brata. Gotovo ne boš mislila nič nepravega o meni, kajti kakor poznam Tebe jaz, tako poznaš tudi Ti mene. — Duhovnik sem in to ti bo zadostovalo. — Danes sem prvokrat videl to dekletko, pa sem bil tako srečen, da sem ji rešil življenje in Ti — ”

Tako daleč je dospel s pisanjem. Naenkrat pa so se mu razširile oči, kakor da gleda nekaj strašnega. In videl je: Greh, največji greh za duhovnika. Hitro je zopet izbrisal zadnjo vrstico. Kaj bi bil kmalu storil nevedoma! Ta vrstica bi bila prelom spovednega

pečata. Saj je odvezal Lenko poskušene samomora in zato ni smel o njem ne izreči, ne napisati besedice. Raztrgal je začeto pismo, kosce je vrge v peč, potem jih je zažgal, pa čakal da je izgorelo vse.

Tedaj je začel drugo pismo in mesto prepovedanih besed je zapisal:

"Ni treba, da bi ti mnogo pisal o nesrečnem detetu. Sprejmi jo zaupljivo, pa pridobiš gotovo tudi njeno zaupanje in pove ti vso svojo nesrečo. Ker si bila sama že trikrat mati, izpoznaš takoj njeno stanje. Ne zavrzi je radi tega, temveč —"

Zopet se je prestrašen ustavil. Kaj pa je storil zopet? Kaj je ni ravnokar oprostil tega greha? To bi bilo vnebovpijoče oskrunjenje spovednega pečata. Tudi to drugo pismo je odšlo za prvim v peč.

Tretjič je sedaj začel in je dovršil pismo, v katerem ni bilo spomina na reči, o katerih ni smel pisati zaradi spovednega pečata.

Ko je bil gotov, je pogledal v miznico in prebrskavši jo, je našel zavitek, ki je imel v njem shranjenih deset forintov. V teološkem mesečniku, ki je bil nanj naročen, je bila Liguorjeva moralna teologija tako topla priporočena vsem duhovnikom, da je hranil forint za forintom, hoteč si kupiti to delo. Ali s tem sedaj lahko počaka; sedaj porabi denar bolje, ako ga da siromašnemu dekletu za pot. Ona ga potrebuje bolj, kakor Liguori.

Skoraj bi bil pozabil še na nekaj, kar se mu je zdelo ravno tako potrebno, kakor potnina. Sam je prerezal Lenki modre s svojim nožem, da je mogel uvesti umetno dihanje. To škodo je bilo treba popraviti kolikor mogoče, kajti taka vendar ne more med ljudi. Vzel je torej iz svetlo-rujavo pobarvane nočne omarice škatljico, v kateri so bile igle, niti, naprstek, na papir namotan konec bele in črne barve, ter gumbi.

Tako škatljico je pripisal najpotrebnejšim rečem za kaplana. Sedaj je treba pričrstiti nezvest gumb na suknji, sedaj zopet je treba izlečiti raztrgane hlače z izvežbano roko. Dolgi črni talar pokriva često globoke srčne rane, ali nihče ne sluti, kakšne neizrečne stvari mora često še pokrivati tak duhovniški talar.

Iz škatljice je vzel naprstnik, iglo in konca, in sicer belega in črnega, ker se vzlic napetemu premišljevanju ni mogel spomniti, ali je bila razrezana obleka svetla ali temna.

Skoraj bi bil pozabil na najvažnejše: Na naslov sestre in na pot, ki ga mora izbrati Lenka, da pride do nje. Hitro ga je napisal na kos papirja, pa je stopil k oknu, mahajoč z listom po zraku, da se prej posuši. V tem je pogledal brez misli na pokopališče in slučajno je opazil tam predmet, ki ga ni izpoznal. Zaradi te čudne reči ni šel skozi glavna vrata, ki vodijo na cesto, temveč skozi vratica, ki se jih poslužujejo duhovniki le, ako gredo v cerkev. Kmalu je našel tisto stvar. Bila je culica, kakršno nosijo uboge služkinje na potovanju. In ker je ležala poleg nagrobnega kamna, kjer je videl dopoldne Lenko, ni mogel dvomiti, da je culica njena. Vzel jo je pod pazduho in hitro se je povrnil v svoj raj.

Ako ga tudi ni nihče srečal na poti, videlo ga je vendar sonce, ki se je bolj in bolj približevalo puščavi; in videlo je tudi, da je Lenka še vedno spala na mehku, toplem mahu, akoravno je bila obleka na vejah že davno posušena.

"Vstani! Hitro se obleci!" je hotelo zaklicati, česar pa seveda ni moglo; z nežnimi prsti svojih žarkov se je dotaknilo speče, a ni doseglo družega, kakor da je pokrilo bujno telo sto in sto potnih biserov, ki so

se izpremenili pod tistimi žarki v samo drago kameenje. Pod vročimi solničnimi poljubi je razširilo dekletu v spanju roke ter se je izročilo brez volje popolnoma solnčnemu žaru, ki je počival na njej.

Tudi vrabec je že opazil črno postavo približajočega se kaplana. "Že pride! Že pride!" je kričal. "To bo šala, šala, šala! Zame, zame, zame! To lahko povem! Tat gre! Tat gre!"

Ali tudi vrabec ni mogel zbuditi Lenke.

V tem je došel kaplan v puščavo in se je začudil, ko je našel prazen prostor, ki ga je Lenka zapustila. Kam je odšla? Morda ni ostala zvesta obljudi, pa je odšla vendar zopet dol k potoku, da poišče v njem hladen grob? Drugič! Mrzla zona ga je obletela pri tej misli. Kaj je bil zaman ves trud? Žalosten je hodil gor in dol. Naenkrat je opazil nekaj svetlega, belega, kar je bliščalo skozi veje. Hitro jih je razgrnil in sedaj jo je opazil, a ne kakor se je bal, v mrzli vodi, temveč ležečo na topli solnčni svetlobi. Čuvstvo radosti ga je obšlo, radosti, ker je bil prazen njegov strah. In čudno: Od Lenke so poskočile njegove misli na svetnico njenega imena: Na sveto Magdaleno. Videl je že marsikatero sliko, ki jo je predstavljala. Vedno so slikali umetniki veliko pokornico golo, zavito v njene s solzami porošene lase.

Celo vrabec je opazil veliko razliko med popolnoma črno oblečenim kaplanom in med nežnim, belim telesom na svetlo-zelenem mahu.

Iz kaplanovih oči, ki si niso znale sveta, je gledalo začudenje nad nepričakovano situacijo, ki je prišel vanjo. Ni si vedel izhoda; tiho in negibčno je obstal. Ali mu je vrabec nekaj zakričal, ali se je javljal glas v njegovih sencih bijoče človeške krvi? — Ali ni šepetalo vseokoli po drevju in po listju tiho in šelesteče: "Pristopi! Pristopi! Zahtevaj svoje plačilo! S svojim pogumnim dejanjem si dosegel pravico do tega telesa, ki bi ležal sedaj hladan in mrtev doli v globoki vodi, ako ne bi bilo tebe! Tebi cvete sedaj ta cvetica. Tudi ti si človek. Tisoč drugih ne bi bilo postavilo tako pogumno svojega življenja na kocko kakor ti. Zato pristopi pa privij zapuščeno na svoje srce! . . ."

(Dalje prihodnjič.)

M. K. (Ljubljana):

Zgrešeni procesi

Mnogokrat krene justica na napačna pota; ali zgrabi poleg, ali išče krivca, ki pa se ga ne da "prijeti", ker je kriv kakšen cel sistem, ali pa celo zgrabi in obsodi napačnega ter tako zagreši justični umor. Vse polno takih primerov imamo v zgodovini. Že v starem veku, zlasti pa še v srednjem veku, ko je imela vso moč inkvizicija v rokah, srečujemo slučaje, ki se jim danes čudimo in ki bi se danes — vsaj mislimo tako — ne mogli zgoditi. Kdo ne ve za usmrtitev Giordana Bruna, ki je moral svoj nauk, da je zemlja okrogla in da se ona vrti krog solca, da torej zemlja ni center svetovja, ampak sonce, — da je torej ta nauk, ki ga danes učijo vse šole, plačal s svojim življenjem. Sličnih velikih procesov in justičnih umorov novejša zgodovina sicer ne beleži, in izmed javnih umorov, justifikacij, je edino justifikacija Sacca in Vanzettija zrevoltirala ves svet, dočim so druge justifikacije in procesi šli precej tiho mimo nas. Ne bomo govorili o masovnih umorih v posameznih upo-

rih (n. pr. v Bulgariji, Italiji i.t.d.), tudi ne o političnih procesih in obsodbah. Omenili bomo samo dva slučaja, ki sta se zgodila v Nemčiji.

Ze mesece je pisala nemški tisk *ojustičnem umoru Rusa Jakubovskega*, razni pravniki in zdravniki podajajo svoja mnenja, zahtevajo obnovitev procesa nad justificiranim Jakubovskim. — Jakubovski je bil ruski ujetnik v Nemčiji, ter je ostal tam tudi po vojni. Poročil se je z neko Nemko, hodil v službo, da je preživljal svojo družino. Živeli so skupaj s svakoma. Nekega dne je izginil od njih sin njegove žene iz prvega zakona. Čez dneve so ga našli v bližnjem močvirju mrtvega. Sum je padel na Jakubovskega, zaprli so ga, obsodili na smrt in justificirali. Točnih dokazov za njegovo krivdo niso imeli, neka priča je celo izpovedala in trdila, da ni on krivec. Jakubovski sam, ruska duša, je bil uverjen, da ga ne bodo obsodili, saj ni dokazov. In nič preveč si ni prizadeval dokazati, da je nedolžen, dasi je baje vedel za prave krivce. In bil je justificiran. Zadnje momente je zahteval, da se zasliši še nekaj prič; bilo je prepozno. Rabelj mu je vrgel zanko na vrat. Zdaj po enem letu pa so našli v aktih same preiskave, da je Jakubovski — nedolžen. In vsi nemški listi so kričali: Justični umor!

Drugi proces se je vršil v Avstriji in je prav tako dvignil mnogo debat. Pred poroto je stal *18 letni morivec Souhrado*, obdolžen več amarov, posilstev in tatvin. Bil je radi tatvine zaprt, a je ušel, potem ko je onesvestil jetniškega paznika, ubil njegovo ženo, otroka in — dojenčka v zibelki. Na begu spotoma je posilil dvoje deklet. Stal je pred poroto, ki ga je obsodila na 18 let ječe. Na procesu pa se je odkrilo njegovo življenje: Bil je sin avstrijskega žandarja v Bosni, spočet v pijanosti. Njegov porod je bil takozvani "Zangengeburt" in je prišel na svet z zmečkano glavo. Zdravnik je takrat dejal: "S tem fantom boste imeli še preglavice." Skozi celo življenje je kazal znake blaznosti, dali so ga v norišnico, ki pa ga je spet spustila kot sicer nenormalnega, a ne tako, da bi ga lahko pridržali v blaznici. Potem je nekoč vdrl v neko vilo, našel v vili knjižnico, pričel tam čitati knjige in jih mirno čital cel dan. Ko je potem bežal iz zapora in pobil skoro celo paznikovo družino, je na vprašanje, kako je mogel to in posebno še ubiti dojenčka, je dejal: Meni je postalo vse rdeče pred očmi. In tega hudo bolnega fanta, ki radi svoje bolezni ne more odgovarjati za svoja dela, so obsodili na 18 let. Za bolnega človeka je bolnica in ne jetnišnica, ki jo bo odsedel in se spet podal v svet, zadovoljevat svoje podzavestne nagone. Ne kazen, zdravila, bolnice bi bilo treba zanj! — In neki znani dunajski zdravnik je napisal v Arbeiter Zeitung hud protest in zahteval, da se vendar že enkrat spremenijo zakoniki in reši vprašanje, da taka, duševno bolna mladina spada v bolnico na okrevanje in ne v jetnišnico za kazen.

To sta taki dve majhni tragediji, kakor se jih zgodi na stotine, le da ne vemo zanje prej, dokler jih slučajno ne "odkrijejo". Mnogo manjka še izdelanih potankosti v vseh kazenskih zakonikih sveta. In človeku, ki točno gleda vse te reči, se zdi, da je to kar cel sistem. In znano je, kako se upirajo načrtom zdravnikov-psihologov, ki skušajo iz sodnikov napraviti tudi psihologe, ki ne bodo samo vpraševali: Si udaril in s tem udarcem ubil človeka? ampak da bodo skušali vse prestopke pojasniti z vseh strani. Saj se nobena stvar ne zgodi kar tako, vsaka ima svoj vzrok.

Na primer: mariborska porota je obsodila dva viničarja na smrt, ker sta ubila svojega gospodarja.

Uboj se je zgodil takole: Po trgatvi so imeli likof. Neki viničar je zbadal drugega in se mu rogal, da je zaljubljen v gospodarjevo hčer. Gospodar je pomagal, pa so se spet pomirili in se razšli. Užaljeni viničar je šel sam naprej, neki tretji viničar pa je skupno šel z gospodarjem. Pogovarjata se, pa se spomni gospodar, da je pozabil v gorici kramp. Pa je poslal tega viničarja ponj, in ga sam čakal. Viničar je šel mirno po kramp. Vrne se s krampom do gospodarja in ga — ubije ž njim. Užaljeni viničar, ki je bil spredaj, je slišal to, se vrnil nazaj, zgrabil neki krepelje in zama-hoval po njem. Nato so oba obsodili na smrt.

Psihološko interesanten je ta pojav. Kaj je prav za prav gnalo viničarja do tega, da sta ga ubila? Tisto roganje gotovo ni bilo ves vzrok. Saj ga ni užaljeni prvi udaril. Da ni tu čisto kak *socialen položaj vzkrotemu uboju*? Dobro in edino pravilno bi bilo, preiskati socialni položaj naših viničarjev, pa bi se nam morda ne zdel ta uboj tako velik zločin, da treba storilca na vešala. Bogve, kaj vse se godi z našimi viničarji.

Taki dogodki gredo pri nas povsem neopazeno mimo: nič se ni zgodilo, — vsakdanja stvar. Pa se najde še kedo, ki je takega mnenja kot je bil avstrijski državni pravdnik, ki je tožil slaboumnega Souhrado. On se je namreč takole zahvaljeval porotnikom, ki so spoznali Souhrado krivega: "Prav iz dna srca se vam zahvaljujem, da ste obsodili Souhrado, tega največjega moriveca. On ni naš državljan, nobena država ga ne priznava za svojega. Zato ga bomo po prestani kazni izgnali drugam, pa če tam erkne ali pogine nam je prav vse eno."

Proti vsemu temu sistemu, proti površnosti sodišč, so dosedaj edino socialisti podvzeli prave mere. Prednjačijo v tem dunajski sodrugi, ki imajo po celem mestu tečaje za porotnike, kjer jih učijo sami pravnikisodrugi. *Treba se zavedati, da je proletarijat v svojem jedru kulturnen razred*. Treba ga samo uvesti v vse to.

DESET MILIJONOV ZA LOKALNO PROTEKCIJO.

The New York Evening Post je preračunala, da plačajo butlegarski interesi v New Yorku okrog deset milijonov dolarjev na leto za lokalno protekcijo. Tu pa niso vštete podkupnine za protekcijo pri transportaciji alkoholnih pijač, niti ne podkupnine, ki jih dobe federalni uradniki za "širšo" protekcijo. Temu sistemu korupcije in podkupovanja pravimo "prohibicija".

Papagaj pravi

Kako se ti je letos posrečilo? Si napravil newyorškega ali kalifornijskega? Jaz sem zmešal. Čez par tednov se oglasi, ga bomo poskusili.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

PRIHODNJA KONFERENCA J. S. Z. V BRIDGEPORTU.

Prihodnja konferenca klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. za vzhodni Ohio se vrši v nedeljo 30. decembra ob 10. dopoldne v Slovenskem domu v Bridgeportu (Boydsville), Ohio.

Klubi ter društva naj smatrajo to kot naznanilo ter izvolijo zastopnike bodisi na novemberskih ali decemberskih sejah. Posvetujte se na sejah o dnevnem redu konference, ki ga imate v pravilih JSZ. na 29. strani. Razpravljajte tudi o drugih zadevah, o katerih mislite, da bo diskuzirala ter sklepala prihodnja konferenca. In pridobite klubom novih članov ter društva v Izobraževalno akcijo JSZ.

Nace Zlemberger, tajnik Konference J. S. Z. za vzhodni Ohio.

RAZNO IZ CLEVELANDA.

CLEVELAND, O. — "V Clevelandu je mrtvo kot da bi bili v pogrebniškovi sobi", se je pred časom izrazil nek sodrug. To mnenje ni povsem točno in je le *half truth*. Sem in tam se vseeno opazi kako znamenje, da še živimo. Na primer, zadnje čase (in to je večkrat) se dva klestita javno, eden v Proletarcu drugi pa v Enakopravnosti. Menda se gre radi naše clevelandske "naprednosti", namreč kateri izmed "junakov" naše skrivalnice je več storil za "ljudstvo" in naobratno. Ako bi se ta "dvoboj" ne vršil tekom letošnje predsedniške kampanje, bi bil mogoče bolj zanimiv; ker pa smo videli več kot dovolj *mud-slinging* od strani republikancev in demokratov, se nam zdi tak dvoboj že nekoliko preotročji. Tako prerekanje v listih ne koristi nikomur, najmanj pa Proletarcu in Enakopravnosti. In ako še nismo odrasli iz nivoja osebnih preprirov in babjega prerekanja, sugestiram urednikoma obeh listov, da naj v bodoče podobne "junake" izženeta iz skrivalnice, ker anonimnost v takih in podobnih slučajih rodi sumničenje, prepire in nepotrebna sovraštva, česar imamo v naselbini že več kot dovolj.

Ko bodo te vrstice priobčene, bo kampanja že napol pozabljena. Zmagal je ameriški kapitalizem, verski in rasni bigotje ter ameriški puritanizem. Preteklo je že skoro sto let odkar so ljudski predsodki igrali toliko vlogo kot v letošnji predsedniški kampanji. Pravzaprav je bila ta prva v zgodovini Združenih držav, ki se je vršila izključno v znamenju verskega fanatizma in rasnega bigotstva. Za razpihanje teh strasti in predsodkov sta skrbeli enako republikanska in demokratska stranka. Ta način agitacije je bil nezogiben, ker sta obe stranki in oba predsedniška kandidata pokopala vsa važnejša vprašanja, ki so za deželo vitalnega pomena, razen tega pa ni med Hooverjem in Smithom nikake diference v njunih socialnih nazorih: oba, kakor tudi njuni stranki, sta zavzemala glede vseh ekonomskih vprašanj, ki se jih je in ki se jih ni spravilo na površje tekom kampanje, enako stališče. Razlika je le glede prohibicije, ki pa ni bila vprašanje kampanje, kajti na platformi sta zavzemale

obe stranke enako stališče. Boj se je vršil le okrog vprašanja katera grupa krukov bo sedela pri vladnem koritu: republikanska ali demokratska. Ako se je Smith izražal nekoliko liberalnejše kot Hoover, je vzrok temu iskati v dveh dejstvih: Prvič, kampanjska strategija demokratske stranke zahteva, da njen kandidat naskakuje republikansko trdnjavo v bojevnem tonu in drugič je Smith po naravi boljši kampaonar kot pa Hoover.

Kampanja je bila pomembna največ radi tega, ker je pokazala, kako potrebno je, da se zgradi delavsko politično stranko v Ameriki. Odšteviši komuniste, kateri so še tudi v tej kampanji propagirali rrvolucionjo po ruskem načinu, je socialistična stranka edini politični organizem, ki skuša prepričati delavske mase, da se morajo boriti potom lastne stranke in svojih organizacij proti ameriški plutokraciji, katera izsesava deželo in ljudstvo v toliki meri, da bi ji to zavidali še plutokratični imperialisti starega Rima. Ako sodimo po prošli kampanji in političnemu mišljenju ameriške rase, je politični preobrat v deželi še zelo daleč. Edino, kar je bilo pozitivnega v kampanji, oz. v njenem izidu, je število glasov, ki jih je dobila socialistična stranka. Ti glasovi značijo barometer pri novem grajenju socialistične stranke. Norman Thomas in vsi drugi aktivni sodrugi so storili v kampanji orjaško delo, ki znači za socialistično gibanje definitiven prepod v trdnjavi ameriškega kapitalizma.

Največja predvolilna senzacija v Clevelandu je bilo odstavljenje vrhovnega volilnega odbora tega mesta in okraja Cuyahoga. Povod za odstavljenje so dale zadnje primarne volitve, pri katerih je bila ena skupina republikancev poražena po drugi. Poražena skupina je zahtevala, da državni pravdnik preišče delovanje volilnega odbora, ker je bil že dalj časa osumljen, da vodi in protežira volilno korupcijo, katera se je v zadnjih letih v okraju Cuyahoga zelo razpasla. Državni pravdnik Turner je res prišel v Cleveland in pričel s preiskavo katere rezultat do danes je, da je bil ves volilni odbor pognan iz službe radi volilnih goljufij, ki se po obsegu lahko primerjajo z vsako koruptno politično mašino ameriških velemest. Obetajo, da bo vsaj par sto ward palatišnov dobilo "works" predno bo zaključek te epizode. But you will have to wait to see it, if at all.

V Clevelandu se je pričela akcija, da se kupi farma, katera naj bi služila, po izjavi prijatelja, za nekakšen "park". Narodnih domov imamo, da že ne vemo kaj bi z njimi. Pozimi sicer že gre, v poletnem času pa rabimo dvorane v njih prav malo, razen za seje. Navadili smo se na piknike in izlete v naravo. To je dalo povod ideji, da bi imeli tudi v poletnem času nekaj svojega, kamor bi "glavo položili". S finančnega stališča je stvar izvedljiva, ako je volja za idejo. Okrog deset tisoč dolarjev, malo več ali manj, in bi lahko tudi "balincali" na svojem. Pojasniti je potrebno, da bi bila farma last dotičnih društev SNPJ., katera so pripravljena podpreti akcijo. Načrt, ki ga je izdelala clevelandska federacija SNPJ. za svoja društva, določa, da plača vsako društvo en dolar letno od člana. Ti prispevki dajo društvu lastninsko pravico,

članom, kot društvu, pa pravico do neomejene rabe "parka" v svrhu prirejanja zabav. SNPJ. ima v Clevelandu okrog 4.600 članov kar pomeni, da je ideja izvedljiva, ako jo večina društev podpre.

Zaključil bom z opero "Turjaška Rozamunda", katero vprizori pevski zbor "Zarja" na Zahvalni dan dne 29. novembra zvečer v SND. na St. Clair Ave. Komponiral jo je Mr. Ivanush, pevodnja Zarje, ki je vzel za snov besedilo Prešernove pesmi enakega naslova. Opera ima tri dejanja in vsako ima več scen. Z glasbenega stališča je dokaj lepa stvar in upati je, da bo občinstvo zadovoljno z njo kakor tudi, da bo skladatelju prinesla priznanje. To bo prva opera na slovenskem odru v Ameriki in je poleg "Gorenjskega slavčka" edina slovenska opera. Ker so vloge v dobrih rokah je tudi upati, da bo vprizoritev dobro izpadla. Obrisi opere ne bom podajal tukaj, ker je najboljše, da jo vsak Clevelandčan vidi in sliši in si s tem ustvari lastno sodbo o njej.

A. Garden.

NEDELJO 25. NOVEMBRA REZERVIRAJTE ZA POSET "SAVINEGA" KONCERTA.

CHICAGO, ILL. — Socialistični pevski zbor "Sava", ki je letos precej dolgo pavziral, se marljivo pripravlja na svoj jesenski koncert v nedeljo 25. novembra popoldne v dvorani SNPJ. Koncertni program bo, kakor običajno, proizvajala "Sava". Razen zbora nastopijo solisti, kvartet in trio. Tudi sestre Alice in Frances A. Artach sta obljubili sodelovati.

Vstopnice v predprodaji so po 75c. Dobe se pri članih ter članicah zbora in kluba št. 1. Naj bo še dodano, da zbor hoče s tem koncertom nadkriliti vse prejšnje svoje koncerte, in kdor je bil na njenih koncertih poslednjih par let, mora priznati, da je to zbor, ki je vreden imena PEVSKI zbor, in da vam je dal koncerte, ki so zaslužili označbo KONCERT. In njen koncert 25. novembra bo še boljši KONCERT od prejšnjih. Vabljeni ste, da se ga udeležite in se uverite sami. — P. O.

PRI NAS ŠE NE VEMO NIČ O PROSPERITETI

GLENCOE, O. — Izgleda, da se v tej okolici pri rovi še nič ne pripravlja, da obnove obrat. Sedem premogovnikov v tem delu države obratuje po "open shop" sistemu. Operatorji zatrjujejo, da na kako pogodbo z unijo ni misliti, kajti s to so opravili. In ker je unija v sedanjem stanju prešibka, da bi mogla nadaljevati z bojem — oziroma, ker je prišla iz boja poražena, se operatorji za enkrat ne motijo, premogarji, ki so toliko časa vztrajali v bitki in veliko prestali, se pa izseljujejo za delom drugam, dobiti pa se ga nikjer ne more — posebno za stare rudarje ga ni. Slovenska naselbina v Glencoe, ki je bila že itak majhna, se je tekom prejšnjih tednov zopet skrčila. Tudi dva člana kluba št. 2 JSZ. sta odpotovala.

Kot že omenjeno, obratujejo rovi v nekaterih kempah tega distrikta vsak dan. Sila kola lomi, in ljudje so se povrnili, da zaslužijo kakor najboljše morejo. U. M. W. še funkcionira, vsaj oficijelno če ne drugače, in istotako nova unija, kateri tukaj pašuje naš znanec Sepič, a uspeha nima nobena. Po takem porazu ljudi ni tako lahko navdušiti kakor si bi kdo želel.

John Lewis je torej govoril na radio za Hooverja ter pravil o prosperiteti! Take ta dežela ni še imela kakor sedaj, je dejal. In dokler bomo imeli na vodstvu

ameriških unij odbornike kakor je on, ni prav nobenega upanja, da nastopi prosperiteta za delavce v splošnem, pač pa lahko za nekatere in med temi je tudi Lewis. Rudarji, imeli ste priliko opazovati lewisovce in save-unijaše. Oboji so vsaki na svoj način pripomogli, da smo podlegli v dolgotrajni stavki. Naj nam bo to šola, da se je treba povrniti v socialistično stranko, kakor so bili premogarji pred leti, pa bomo zopet imeli unijo kakor je bila nekoč. Rudarji so zelo veliko izgubili, ker so zapustili svojo stranko ter se dali zavesti provokatorjem v obeh ekstremih. Ali je ta skušnjava dovolj velika, da privede ameriške premogarje do takega spoznanja? Upamo, da ne bo treba še večje in hujše! — Nace Žlemberger.

V NEDELJO 11. NOVEMBRA POJE ANTON ŠUBELJ V SHEBOYGANU.

SHEBOYGAN, WIS. — Malo je že večjih slovenskih naselbin v Ameriki, kjer še ni nastopil na svojem koncertu Anton Šubelj, baritonist državne opere v Ljubljani.

V Sheboyganu bo pel v nedeljo 11. novembra ob 8. zvečer v Hrvatskem domu na 8. in Broadway avenuji. Koncert sta aranžirala pevska zbor "Danica" in "Slovenka". Priporočamo, da ste v dvorani pred 8. uro, kajti v času nastopov ne bo smel nihče v dvorano, ampak samo med odmori. Da ne boste nič zamudili, je torej najpametneje, da ste ob 8. že v dvorani.

V petek 9. novembra zvečer bo Šubelj pel na radio postaji dnevnika Sheboygan Press. Za podrobna pojasnila zasledujte imenovani list, kjer bodo tudi druga pojasnila o Šubeljevem koncertu za angleško govoreče občinstvo. — Pripravljali odbor.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva in socialistični klubi v mesecu oktobru kot sledi:

Številka in kraj društva.	Vsota.
432, SNPJ., Miners Mills, Pa.	\$ 2.00
192, SNPJ., Milwaukee, Wis.	6.00
22, SSPZ., Indianapolis, Ind.	1.00
74, SNPJ., Virden, Ill.	1.00
47, SNPJ., Springfield, Ill.	1.00
201, SNPJ., Ludlow, Colo.	3.00
53, SNPJ., Collinwood, O.	12.00
83, SNPJ., Bingham, Utah	1.00
61, SSPZ., Barberton, O.	1.50
10, SNPJ., Rock Springs, Wyo.	1.50
290, SNPJ., Homer City, Pa.	3.00
36, SNPJ., Willock, Pa.	4.50
209, SNPJ., Nokomis, Ill.	2.00
1, SNPJ., Chicago, Ill.	6.00
275, SNPJ., Maynard, O.	1.00
310, SNPJ., Beams, Pa.	3.00
304, SNPJ., San Francisco, Calif.	3.00
48, SNPJ., Barberton, O.	3.00
54, SNPJ., Glencoe, O.	3.00
569, SNPJ., Fontana, Calif.	4.00
92, SNPJ., Franklin, Kans.	1.00
312, SNPJ., Collinwood, O.	2.00
213, SNPJ., Clinton, Ind.	1.00
86, SNPJ., Chicago, Ill.	2.00

Klubi J.S.Z.

1, Chicago, Ill.	2.50
41, Clinton, Ind.	2.00
47, Springfield, Ill.	1.00
69, Herminie, Pa.	1.00

Skupaj \$75.00

Tajništvo J.S.Z.

PETINDVAJSETLETNICA DRUŠTVA "SLAVIJA" V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 28. oktobra je društvo "Slavija" št. 1 SNPJ. obhajalo slavnost petindvajsetletnice v dvorani SNPJ. "Slavija" je prvo slovensko podporno društvo v Ameriki, ki je bilo ustanovljeno na svobodomiselnem temelju. Iz krogov tega društva se je razvilo gibanje za ustanovitev napredne delavske jednote, v kateri ne bi dominirali cerkveni vplivi, pač pa naj bi bil njen namen koristiti in služiti članstvu. Rezultat tiste agitacije je SNPJ., ki bo praznovala petindvajsetletnico prihodnje leto.

Program na "Slavjini" slavnosti petindvajsetletnice imenovano nedeljo se je začel izvajati kake pol ure po določenem času. Odbor je zakasnelost opravičeval, da pevovodja "Lira" še ni dospel in vsled tega je bil njen nastop prestavljen s 4. na 7. točko sporeda. Spored je bil zelo obširen; nastopila sta pevska zhora "Lira" in "Sava", ostali del programa pa so tvorili govori. Pozdravni govor je imel predsednik "Slavije" Fred A. Vider, v imenu ustanoviteljev društva je govoril Joseph Verschay, Andrew Vidrich iz Johnstowna pa je imel slavnostni govor v imenu gl. odbora SNPJ. Poleg teh so govorili sledeči zastopniki društev: Frank Velkoverh od druš. št. 14 SNPJ., Waukegan; Jos. Steblay od druš. št. 39 SNPJ., Chicago; Minka Alesh od druš. št. 102 SNPJ., Chicago; Frances Zakovšek od druš. št. 119 SNPJ., Waukegan; Fr. Japich od druš. št. 131 SNPJ., Chicago; Fr. Hočevnar od druš. št. 189 SNPJ., Joliet, Ill.; Donald J. Lotrich od druš. št. 559 SNPJ., Chicago, Ill.; Louis Skubic za druš. št. 4 ČBPJ., Chicago, Ill.; Andrew Spolar od druš. št. 70 JSKJ., Chicago, Ill.; Jos. Faifar za samostojno podporno druš. "Dani-ca", Chicago, in Filip Godina za klub št. 1 JSZ.

Društvo "Pioneer" je podarilo "Slaviji" velik basket krasnih rož, "Slavija" pa ustanoviteljem, od katerih so pri društvu še John Stonich, Anton Trampuš in Joseph Verschay, zlate jubilejne znake.

Program je vodil Frank Alesh in je bil končan v dveh urah. Ves čas je vladala v dvorani lepa tišina.

Pevski zbor "Lira" je zapel "Po zimi iz šole", socialistični pevski zbor "Sava" pa "Rožmarin" in "Ena ptica priletela". Oba zhora sta pela zelo dobro.

Govorniki, katerih je bilo, kot razvidno iz navedenega seznama, precej, niso povedali nič novega, pač pa to, kar navadno čujemo na slavnostih te vrste. Izjemo je napravil le Donald J. Lotrich.

Za društvo "Slavija" je bila ta priredba moralni in gmotni uspeh. — *Poročevalec.*

KAJ BODO SEDAJ Z OBLJUBAMI?

TOLLERBURG, COLO. — Ko bo ta dopis priobčen, bodo volitve končane in "zmage" dobljene. Sedaj ko ga pišem — dne 3. novembra — je agitacija zelo živa. Imamo cel dirndaj, kdo da bo bodoči predsednik. Obiskali so nas demokratski in republikanski kandidati, in ako jih človek posluša, se mu ježe lasje, toliko dajo obljub, in to čisto zastoj. Kdo neki bi mogel živeti v tako idealni deželi, v takem blagostanju, si se vpraševal, če imaš kaj humorja, ko si poslušal — "obljube". In sedaj ko to čitate, kje so obljuje? Kje so one, ki so nam jih metali pri prejšnjih volitvah, in one ki smo jih slišali še prej, in tako gremo lahko nazaj do prve volilne kampanje v tej deželi.

Ko sem jih poslušal, sem vedel, da obljubujejo iz navade. Moj sklep je bil storjen, da glasujem za socialistično stranko "straight". Tako bi morala sto-

riti večina delavcev, pa bi obljube bile res izpolnjene in od volitev bi imeli potem vsaj korist, namesto samo "eksajtment".

Dvomim, da je glasoval socialistično naš walsenburški stavkar, ker vem, da se je navduševal za Smitha, čeravno je bil v času stavke velik pristaš I. W. W. Vprašal sem tega in onega: "Kako boš volil?" — "Najboljše bo menda za Smitha, bo 'morda' prišlo pivo nazaj." — No, sedaj, kedaj mislite, da pride pivo?

"Čemu ne bi glasovali rajše za socialiste?" sem vpraševal, pa so bili odgovori vsi tako enolični: "Saj bi, pa kaj hočeš, ko veš da ne bodo nikoli izvoljeni."

In to je čudno! Premislite, če bi vsi tisti, ki niso glasovali za Thomasa zato ker so vedeli, "da ne bo izvoljen", glasovali zanj, pa bi bil on danes naš prezident. — *Louis Slavec.*

TRETJA OBLETNICA DRUŠTVA "PIONEER" ŠT. 559 S. N. P. J.

CHICAGO, ILL. — Nedelja 4. novembra je bila v Chicagu dan mladinskih, angleško poslušajočih društev SNPJ. Par sto mladih članov in članic je prišlo ta dan v Chicagu, največ iz Clevelanda, Waukegana, Kenoshe in iz bližnje čikaške okolice, eden pa je bil tu celo iz Canonsburga, Pa.

Popoldne so imeli v Douglas parku *indoor baseball* tekmo, v kateri sta se borila za prvenstvo društvo "Loyalites" št. 590 SNPJ. (Collinwood), in waukeganski SNPJ. Sports Club, ki je imel prvenstvo dosedaj. Zmagala je skupina collinwoodskega društva in zvečer na banketu je bila njenemu vodji A. Kuhelu poklonjena od strani SNPJ. lepa trofeja. Fr. Penca, ki je vodil waukegansko skupino, je dejal, da je pač zmagala boljša skupina, toda poraz njegovega tima je samo začasen. Zunanjim gostom sta mladinska društva "Sunglars" in "Integrity" oskrbela zajterk in kosilo, zvečer pa je obhajalo druš. "Pioneer", ki je prvo angleško poslušajoče društvo SNPJ., ustanovljeno z namenom da se zanese več zanimanja za to jednoto med mladino, tretjo obletnico in je v ta namen priredilo banket, na katerem je bilo okrog tri sto članov od deset mladinskih društev in nekaj drugih. Predsedoval je Donald J. Lotrich, predsednik "Pionirja". Govorili so razni zastopniki mladinskih društev, med njimi John Lokar, Cleveland; Lewis Zaverčnik, Lyons; Otto Tekautz in Chas. Gorjup, oba iz Clevelanda; Anton Celarec, Waukegan; John Mausar, Kenosha; John Lenassi in Frances Cerovec, Chicago; John F. Kutch, Canonsburg; Oscar B. Godina, Chicago. Govorili so tudi člani gl. odbora.

Rudolph Derganc in August Kramar sta dobila atletske jopiče z njunimi imeni od Mid-West S. N. P. J. League, in Alex Pohizek je dobil prstan od društva "Stalwarts".

Mrs. Mary Novak je imela v oskrbi kuhinjo, v kateri se je pripravilo potrebno za banket, in Miss Anna Golob je bila predsednica pripravljajalnih odsekov.

Govori so bili večinoma kratki, le po par minut, in tudi krajši. Razen enega "za smeh", ki ga je napravil šaljivec iz Collinwooda, so bili vsi drugi v angleškem jeziku, vsled česar se je Vinko Pink iz Waukegana potožil, češ, slovenska jednota, pa samo angleški govori! Pa bi bilo menda res lahko malo več slovenskega govora in pa tudi malo manj šundra večasi. Vpoštevajoč, da je bil to banket mladine za mladino, kateri ni za "spiče", ampak za zabavo, je bil govorniški program še dosti dobro "spravljen skozi" in banket

uspeh. D. J. Lotrich je zelo dober tudi pri takem poslu. Izmed naše mlade generacije je bil ob tej priliki poleg predsednika zaključni orator Oscar Godina in kar je govoril, je bilo zelo dobro povedano. Banketu je sledila plesna zabava. — Č.

KONCERT IN IGRA "CRVENE ZVEZDE" NA NORTH SIDE.

CHICAGO, ILL. — Tamburaški zbor "Crvena Zvezda", ki je odsek udruženja srbskih sodrugov na North Side (št. 20 JSZ.), priredi v nedeljo 11. novembra na 2250 Clybourn Ave. koncert in igro. Pred in po programu zabava. Pričetek ob 7:30 zvečer. Vstopnina 25c za osebo. Vabljeni ste na to prireditev vsi, ki se zanimате za lepo godbo in si želite neprisiljene zabave. Ta tamburaški zbor je edini v tej naselbini, ki je delavski tamburaški zbor in se trudi, da popularizira glasbo med delavskim ljudstvom. — Odbor.

NAZNANILA IN VESTI IZ WAUKEGANA.

WAUKEGAN, ILL. — Na seji delničarjev Slovenskega narodnega doma dne 21. oktobra je bila prirejena v razpravo ideja, da družba S.N.D. zgradi poleg sedanje dvorane še eno poslopje, katero bi služilo predvsem atletskim namenom naše mladine. Ideja je bila z veseljem pozdravljena. Delničarji razumejo, da je tukajšnja mladina kot menda mladina v mestih povsod zelo nagnjena za sport, ki ga more v zimskem času gojiti največ v zato pripravljenih poslopih. Npr., v tem poslopiju bi lahko imeli kegljišče, prostor za basketball igro itd. Seja je zaključila, da naj se odbor informira o vsem potrebnem o stavbi ter poroča prihodnji seji meseca decembra o načrtih in priporočilih. Stavbišče tik dvorane je posest. S. N. D.

V naselbini se dogodi marsikaj zanimivega, kar bi interesiralo tudi javnost. Poročila o raznih ustanovah in pa o priredbah, posebno o onih kulturnega značaja, so vedno zanimiva, in zato je priporočljivo o njih poročati, pri tem pa naj se bi upoštevalo težkoče raznih oseb, ki jih imajo pri svojih delih, in okolščine sploh, da ne bi poročila v ničemur vzrujala po nepotrebnem.

Seje kluba št. 45 se vrše redno vsaki tretji četrtek v mesecu ob 8. zvečer v Slov. nar. domu. Če hočete, da bo klub uspeval, da bo aktiven, morate biti vi aktivni; zavedni sodrugi in sodruginje prihajajo redno na seje, in ta ali oni izostane le, če je res zadržan. Pridite dne 15. novembra vsi na sejo.

Klub št. 45 vprizori v nedeljo 11. novembra ob 2. popoldne veliko šaloigro v treh dejanjih "Pred poroko". Je to komedija, ki ima svojo posebnost v tem, da so vloge v nji res vse zelo važne ter "velike". Upam, da se članstvo kluba potruži prodati čimveč vstopnic, katere se dobe pri M. Judniču. Občinstvo v tej naselbini in drugod v bližini Waukegana vabimo, da pride na to predstavo v čimvečjem številu. Igre kakršna je "Pred poroko" še ni bilo na našem odru.

Po predstavi sledi plesna zabava; vstopnice zanjo so veljavne iste kot popoldne.

Seje Slovenske narodne čitalnice se vrše vsako drugo soboto v mesecu ob 8. zvečer v njeni sobi v S. N. D. Kdor želi čitati knjige, naj se oglasi, kajti Čitalnica jih ima mnogo na razpolago. Dobe jih tudi ne-

člani proti odškodnini 10c od knjige, katero lahko obdržite dva tedna. Več vam pove knjižničarka Marion Kerzič.

Dne 3. novembra je imelo veselico žensko druš. št. 119 SNPJ., na kateri je bilo razdanih tudi nekaj daril; navedena so bila prošli teden.

V nedeljo 9. decembra bo imel v Waukeganu v Slov. nar. domu koncert Anton Šubelj. To bo torej za naselbino izreden dan, ker bo imela priliko čuti pevca, ki si je v teku kratkega časa, kar je med nami, dobil že tolikšen sloves. Koncert se vrši pod avspicijo S. N. D.

Slovenski narodni dom, ki znači za razvoj in kulturno življenje naše naselbine najvažnejše poglavje, slavi dne 29.-30.-31. decembra desetletnico. Priprave zanjo so v polnem teku.

Več o teh in drugih priredbah ob prvi priliki.

Anna Mahnič, tajnica kluba št. 45 JSZ.

V NEDELJO 11. NOVEMBRA NA KONCERT "LIRA".

CHICAGO, ILL. — J. Aljaževa "Ti veselo poj" bo prva točka koncerta, ki ga priredi v nedeljo 11. novembra ob 3. popoldne v dvorani SNPJ. mešan pevski zbor "Lira".

V prvem delu programa nastopi s prej imenovano pesmijo "Lira", Elsie Wencel bo predvajala plesni nastop, baritonist Paško Alujevič bo pel Vilharjevo "Na morju" in Ravnikovo "Gor čez jezero", pevski zbor "Slovan" pod vodstvom M. G. Kuhlja bo zapel P. Jerebovo skladbo "Jutranja", in "Lira" bo pela J. Aljaževa "Zakipi dušo". Vse to je v prvem delu, vmes pa bo še ena atrakcija, in sicer Harriet Wencel, ki bo zapela s spremljevanjem orkestra dve pesmi, njena sestra Elsie pa bo zaključila prvi del programa s predvajanjem ruskega plesa.

V drugem delu bo pela "Lira" odlomke iz opere "Martha" (Friedrich von Flotow). Razen zbora boste čuli tudi soliste, duet in kvartet.

Program je torej dobro sestavljen in ljubiteljem lepega petja bo ugajal. Vstopnina je nizka. Vstopnice v predprodaji so po 50c, pri blagajni pa 75c. To je komaj toliko, kot je vstopnina na navadne plesne zabave. "Lira" se bo potrudila, da bo program dobro izvajan. Koncerte prireja ne zase, ampak za vas! Zato ste vsi povabljeni, da pridete prihodnjo nedeljo v dvorano SNPJ.

Anna Basha.

ALBIN ČEBULAR:

TREPETAJOČE SENČE.

*So razgaljena telesa naša,
pot krvavi jih obliva,
mišičje trepeče v muki,
noč pa svetu nas zakriva.*

*Kdo se more potopiti
v naše, trpke trudne boli —
naj jih čita, naj jih poje,
ne doume jih nikoli!*

*Mi ne vemo, kaj je zarja,
mi ne vemo, kaj je trata,
kaj so jame, mi le vemo,
vemo, kaj je duša zlata!*

PEVSKI "LIRA"
ZBOR

CHICAGO, ILL.

KONCERT

v nedeljo 11. novembra

v dvorani S. N. P. J.,

2657 So. Lawndale Ave.

SPORED

I. DEL

1. Pozdravni govor.
2. "Ti veselo poj" (J. Aljaž) mešan zbor "Lira".
3. "Artist Dance", s spremljevanjem na glasovir pleše Elsie Wencel
4. a) "Na morju" (Vilhar) } bariton solo, s
b) "Gor čez jezero" (Ravnik) } spremljevanjem glasovirja, Paško Alujevič.
5. "Jutrzanja" (P. Jereb) mešan zbor "Slovan", zborovodja M. G. Kuhel.
6. a) "My Melancholy Baby" } poje Harriet Wencel s spremljevanjem orkestra.
b) "I Still Love You"
7. "Zakipi dušo" (J. Aljaž), poje mešan zbor "Lira".
8. "Ruski ples", predvaja s spremljevanjem glasovirja Elsie Wencel.

ODMOR

II. DEL

Odlomki iz opere "Martha"

(Friedrich von Flotov)

Petje angleško, predvaja mešan pevski zbor "Lira".

- a) "Come, O Maidens Fair (Chorus).
- b) "O When She Rose Fair on My Sight" (Tenor solo, J. Weble and Chorus).
- c) "Come, Can You Tell Me" (Basso Paško Alujevič and Chorus).
- d) "'Tis the Last Rose of Summer", (Duet, Mrs. L. Nemanich, soprano, and J. Weble, tenor).
- e) "May Gentle Sleep Fall Over Thee" (Quartet: Miss A. Kuban, Mrs. L. Nemanich, John Weble, Adolph Misja).
- f) "Now the April Days Returning" (Mrs. L. Nemanich, John Weble and Chorus).

Zborovodja, Gabriel Chrzanowski.

Na glasovir spremlja ga. Rose Stein.

PO KONCERTU PLES IN PROSTA ZABAVA.

Igra G. Koludrov, orkester

Začetek ob 3. popoldne. Vstopnina v predprodaji 50c. Pri blagajni 75c. Okrepčila v spodnji dvorani.

DRAMSKA PRIREDITEV IN SHOD KLUBA ŠT. 47 J. S. Z. V SPRINGFIELDU.

V Springfieldu, Ill., ni tolikšna slovenska naselbina, da bi bile predstave ali koncerti v nji pogosti, kakor npr. v Clevelandu, v Chicagu in Waukeganu. Kar je aktivnosti te vrste, jih vrši klub št. 47 JSZ. ter njegov pevski zbor "Naprej". Fara se z njimi pod prejšnjim župnikom Mažirjem, ki je bil odstavljen, ni pečala, sedaj pa ima drugorodca, in se peča še manj. Klub št. 47 ter aktivni člani naprednih društev so edini, ki se od časa do časa lote napraviti malo sprememb v monotonosti.

In ena takih priredb kluba št. 47 je bila v nedeljo 28. oktobra v Carpenters Hall. Kolikšna je, bo še največ čitateljev vedelo, ako pojasnim, da je malo večja kot pa dvorana SNPJ. v Chicagu, katero je že marsikdo videl, toda ni tako lična. Udeležba je bila srednja — ne prav dobra, a tudi slaba ni bila. Program se bi imel začeti ob 4. popoldne, kot je bilo oglašano, a je bilo treba počakati ljudi, in tako so čakali oni, ki so imeli nastopiti v programu, in tisti, ki so prišli ob pravem času.

Ker je bila to ob enem kampanjska prireditev, je pred predstavo nastopil Fr. Zaitz, ki je izvajal, čemu je za delavce edino pametno, da glasujejo na volilne dneve za socialistično stranko. Predstavil ga je John Goršek, ki je predsedoval. Prva točka je bil nastop klubovega pevskega zbora "Naprej", in pel je tudi po končanem govoru, nato se je začela predstava drame "Poročna noč", katero je spisal Ivan Molek. Na naših odrih je bila že precejkrat vprizorjena, povsod z uspehom, tudi ob tej priliki v Springfieldu, kajti avdienca je bila s predstavo prav zadovoljna. Vzeti pa je v obzir, da je bila to prva večja slovenska igra, ki je bila vprizorjena v Springfieldu in se radi tega ne more pričakovati razvajene avdience, niti ne oderske izvežbanosti igralcev, kajti to prinesejo le mnoge predstave in vaje. Vzlic temu smo videli, da ima springfieldska naselbina nekaj prav dobrih moči za diletantski oder. Npr., Fr. Krmelj, ki je igral kapitana Wilsona. Lep, razločen govor, fin nastop. Druga važna vloga v tej drami je Mrs. Kuba, katero je imela Mrs. Louisa Simonich. Ima glas kot nalašč za take vloge, je pa bila tu in tam premalo odločna, kadar ukazuje "kapitančku". Žal, da mi ni znano ime igralko, ki je imela vlogo kapitanove žene, toda bila je dobro pogodena. Rudarja Jurmana je igral Louis Ajdich in njegovo nevesto Miss Mary Ajdich. Oba sta pokazala, da bi se z večimi nastopi prav lahko udomačila na odru. Ravnatelj Graback je bil Jos. Ovca, ki je bil kot oseba istotako dobro zadet, le maska bi morala biti boljša, in če pripomočkov ni, tedaj je boljše brez nje, ker preveč "ponarejena" pleša in brada ne napravi dobrega vtisa. Jože je vsekakor ustvarjen za igralca, ker ima živahne kretnje in siguren nastop, toda v tej vlogi je bil premalo oblasten, kot bi kot ravnatelj moral biti, čeprav se kapitanu ne upa prav strogo do živega. Antonija Church je bila fina v vlogi rudarjeve žene, in v prizoru, ko odvzame kapitanu prinešeno potico, je bila naravnost izborna, v vlogi matere pa ni izražala materinskih čustev in skrbi kakor jih izraža mati. Ker pa je v nji dobra igralka, naj še dobi vloge. Vlogo policaja je imel Louis Simonich in nameščenca je predstavljal istotako on. Boljše in učinkovitejše bi seveda bilo, če ne bi nihče imel dveh vlog v eni predstavi, in

ker sem videl, da so bili igralci ter igralke take moči, ki se jim vloge lahko zaupa, bi se z nekoliko dobre volje od vseh strani dobilo še dodatne, pa bi bil *ensambel* popoln. Režijo je vodil John Goršek.

V prologu bi človek želel boljše kostume, toda v Springfieldu se ne dobe kot se v velikih mestih, in pa na maskiranje bo treba polagati več važnosti. Pri izgovorjavi se naj pazi, da bodo besede vsi enako naglašali, in pri tem je treba obračati več pažnje posebno na tu rojene Slovence, ki se z vztrajnimi vajami nauče izgovorjave ravno tako dobro kakor priseljeni rojaki. Zelo neprijetno je, ako igralec ali igralka tam, kjer vloga predpisuje smeh, izgovarja svoj "ha-ha" kakor izgovori npr. "dobro jutro". Režiser mora paziti, da odpravi tako hibe takoj pri vajah.

Avdijenca je bila mirna in je sledila igri z zanimanjem. Ploskala pa ni samo po vsakem dejanju, ampak tudi posameznim igralcem tekom igre, ker so ji razni dialogi pač ugajali.

Predstava sama je najbrž prizadejala sorazmerno več truda kakor pa taka predstava v velikih naselbinah, kjer se vrše pogostejše. Ker pa sem videl, da ima naselbina hvaležno avdijenco in za igranje sposobne moči, priporočam samo to, da naj klub vprizori če le mogoče dve ali tri večje predstave v vsaki sezoni. Škoda, da so stroški precejšnji, vstopnina nizka, in da je v takih okolščinah težko dobiti vire za pokritje izdatkov. Ali kjer je volja, se tudi take težkoče premaga, in v Springfieldu jo imajo. Pravili so mi, da bodo zopet poiskali kako primerno igro, in pri njih je treba pri izbiranju precej paziti, prvič ker si ne morejo še privoščiti predstav v katerih nastopa 15 ali 20 oseb, in drugič, ker oder v imenovani dvorani nima toliko različnih kulis kolikor jih ta ali ona večja igra potrebuje, če pa bi šel klub v dražje dvorane, ne bi zmagal stroškov. Dobil bi morda kak pripraven šolski avditorij brezplačno, ali proti mali odškodnini, toda tedaj ne bi bilo moč preskrbeti "za lačne in žejne", v tem pa je nekaj dohodkov, na kar se je treba zelo ozirati.

Vseeno, klub št. 47 je z vprizoritvijo drame "Poročna noč" dosegel veliko večji uspeh kot sem se jaz upal pričakovati, in zato je prav in v interesu naselbine, če na dramskem polju svoje aktivnosti poveča.

Po igri se je začela plesna zabava, in udeležba je bila velika. Igral je orkester bratov Goršek. Značilno je, da sem tu videl plesati vse, starejše ljudi in mlade, česar se v Chicagu npr. v dvorani SNPJ. ne opazi. Morda so v Chicagu trudnejši, ali pa so v Springfieldu toliko mlajši. — Z.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec sept. 1928

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	izj. znamke	Prejemki	Glav. sta- nu str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
CALIFORNIA:							
M. at L.....	6	\$1.80	\$0.45	\$0.45	\$0.60
ILLINOIS:							
Nokomis	1	10	2	3.80	1.10
Springfield ...	5	6	8	3.60	1.10
Waukegan ...	10	3	..	4.05	1.30
Chicago No. 224	6	4	..	3.20	1.00
Virden	4	1.2040
Chicago No. 1.....	100	30.00	11.17½	11.17½	10.00
INDIANA:							
Clinton	3	2	2	1.60	.37½	.37½	.50
KANSAS:							
Cockerill	4	4	..	2.6080
Gross	2	6	..	2.70	1.20	1.20	.80
OHIO:							
Cleveland ...	20	10	..	9.50	3.00
Glencoe	6	4	..	3.20	1.00
Bridgeport	14
Girard	48	6	..	16.50	5.40
Maynard	17
West Park...	12	3.60	7.95	7.95	1.20
PENNA.:							
Latrobe	2	10	..	4.10	1.20
Burgettstown.	2	1	..	.9550
Grays Landing	9	2.7090
Hermie	6	1	..	2.1570
Luzerne	5	4	..	2.90	3.00	3.00	.90
WISCONSIN:							
Milwaukee ..	40	12.00	4.00
Willard	8	22	..	10.00	5.25	5.25	3.00
WYOMING:							
Sublet	4	2	..	1.90	.45	.45	.60

Skupaj ... 303 95 43 \$124.15 \$29.85 \$29.85 \$40.00

Znamk no roki 1. sept. 74 100 2

Prejeli od stranke..... 310 100 200

Skupaj 383 200 202

Raspečanih tekom meseca..... 303 95 43

Na roki 30. sept. 1928..... 81 105 159

LISTNICA UREDNISTVA.

L. S., Colo. — Želji ne moremo ustreči, ker je izdajanje imen proti časnikarskemu pravilu. Vselej in v vsakem slučaju pa smo pripravljeni popraviti napako ali krivico, ki jo stori dopisnik z netočnostmi v poročilu ali neutemeljenim napadom.

Cleveland. — Dopisnik sam sporoča, da preneha s polemiko, in v tej številki piše zadnjič o tem sporu.

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča ro-
jakom v Ameriki
za vse finančne
transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated
Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West
Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New
York, 11—15 Union Square, New York. 4.)
Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obre-
stuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadrुžne banke, (On account of Zadrुžna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadrुžni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadrुžni zavod.

ODGOVOR NA ODGOVOR.

COLLINNWOOD, O. — Nič manj kot eno stran "Enakopravnosti" v treh izdajah (dne 30. in 31. oktobra ter 1. nov.) sta posvetila dva "varuha" S. D. D. v odgovor na dopis "Opazovalcu kritikov", priobčen v 1102. številki Proletarca. In v vseh treh ni bilo drugega kot ponavljanje, da je dopisnik hotel škodovati domu ker je omenil balincanje . . .

Vsakdo, ki je omenjeni dopis čital, je videl, ako je hotel misliti brez predsodkov, da ni bilo v njemu najmanjšega namena kritizirati tisto balincanje ali škodovati S. D. D. Čemu naj bi človek hotel škoditi svojim interesom? Pri domu je interesiran za deležem tudi pisec tega odgovora, in udeleženo je pri njemu društvo h kateremu spada s precejšnjo vsoto, ter jednota, katere član je. Pri delu zanj nisem bil zadnji, in če še konstatiram, da sem pomagal pri prireditvah k dobičku za dom po svojih skromnih močeh, mi bo morda še dovoljeno izreči tu in tam kako besedo ali napisati dopis, ki ne bo izzivalen, ne žaljiv, kakor niso bili prejšnji, toda malo pograjati včasih, to bomo menda le smeli! Če bomo samo hvalili brez konca in kraja, bi napravili našim prireditvam, aktivnostim in domu več škode kakor koristi. Nisem bil jaz, ki je začel biti oseben! In ne maram biti v tem dopisu. To naj bo rajše kak "opazovalec kritikov", ali pa kak importiran učenjak, če že mislita, da se človeka najlaglje užene ako se ga "fanj" ozmerja.

"Stran od tukaj", kliče eden, in poleg me še počasti z "idijotom". Ampak novodošli varuh se moti, če misli, da se uklonim taki komandi. Res da nisem tako učen da bi druge zmerjal z idijotom, tudi bančni klerk nisem bil, nisem pohajal v visoke šole, a željo po učenju le imam in sem bil vedno hvaležen vsakemu, ki mi je pomagal spoznavati svet in resnico. Na tak način kakor "izobrazuje" on se pa nikogar ne "razsvetli".

"Junak" pa menda res nisem kakor je prijatelj kritik, kajti ničesar me ne diči, s čemur se bi mogel ponašati z narodnim mučeništvom. A na žalost moram izraziti svojo nevednost ter priznati, da mi ni niti znano, da bi bil kritik kedaj kaka narodna žrtev, ali slovit, ali pa magari nesloviti borec za svete narodove cilje. Imam štiri slovenske liste, pa nisem še v nobenem ničesar čital o njegovem mučeništvu ali njegovih zaslugah za mili naš narod.

Sicer pa se je Joško Penko razjezil po nepotrebem. Če ni on "opazovalec kritikov", bi bil lahko molčal, ali pa bi enostavno konstatiral, da se njega tisti dopis ne tiče. Kdor v polemiki zmerja, ne razkazuje, da je inteligenten. In kdor le preveč predbaciva ter sumniči, misli najbrž preveč nase in jemlje mero za druge po sebi. Če potrebno, se bomo ob priliki bolj prasno domenili.

Sedaj pa še k "opazovalcu kritikov". Iskal je dlake v jajcu, in ker je ni dobil, mu je obtičalo balincanje v grlu, nato pa se je napel in začele so leteti lesene kroglice na snov mojega dopisa kot da se je začela prava sveta vojska. Dolgo pridigo je napisal v "E." o dobrih in slabih ljudeh, in "slabe" je uvrstil na levico ter jih prekel v pogubljenje, kjer ni nobenega

Dr. Otis M. Walter Zdravnik in kirurg

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure:

Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

SLOVENSKA PEKARNA

Slovcem in Hrvatom
v North Chicago-Waukegan, Ill.,
priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu vedno in povsod za kruh iz naše pekarne.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

OGDEN HIGHWAY GARAGE

Gasolinska postaja in zaloga avtomobilskih potrebščin. Popravljamo avtomobile. Se priporoča Slovencem.

John Thaler & Ciril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedla.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

sporta" ne nič, ampak samo jok in pa škripanje z zobmi. Celo kulture po 15c se ne dobi v tistem zavrženem kraju. Leto dni že čivkajo vrabci v Collinwoodu o tem kar je nagromadil opazovalec v svojem dopisu, torej je nam serviral samo "pogreto rihto". Povedal je eno stran, o drugi molči. Ampak to ni prav! Vse bi bil moral povedati.

Upam, da ne bo preveč nadaljnih pohujšanj in da se bodo sedaj v adventu grešniki spokorili. Med spokornike bi morali priti predvsem opravljivci, raznašalci neplačane pošte, "rubber-neck" karakterji in dvorezniki. Tudi opazovalcu ne bi škodilo, če bi si izprašal vest. Kandidat za poštarja pa naj to gotovo stori.

Kot izgleda, smo tukaj vsi socialisti. In ker bi bilo res dobro, če bi bili, je potrebno, da nehamo udrihati po njih, da ne bomo intrigirali proti njim, da bomo socialistično literaturo imeli bolj v čisljih in da ne bomo takoj vsi iz sebe, kadar se kdo dotakne naših napak. Toliko na naslov dopisnikoma, ki sta tako ognjevitost planila name. — "Inkognito".

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak drugi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. So drugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

Naročite si knjigo "Beg iz teme". Vezana v platno stane \$1.75.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTOINETTE BEAUTY PARLOR

FRANCES A. TAUCHAR, lastnica

Edino slovensko podjetje te vrste v Chicagu.
Permanent waving, marcelling, finger and water waving etc.

Znižane cene za stalne kljentinje.

3525 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.

Tel.: Crawford 1081.

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGU

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

Nasilno poitalijančevanje slovenskega Primorja

Ameriški časnikar Larry Rue, ki je potoval po provincah bivše Avstro-Ogrske, da se po svojih lastnih izkušnjah in na svoje oči prepriča o ondotnih razmerah in prilikah, se je nahajal tudi v Trstu in našem Primorju, in o vtisih, ki jih je dobil, je pisal v dnevniku "Chicago Tribune" med drugim sledeče:

"Istočasno, ko zahteva Italija od Jugoslavije posebne pravice za svoje državljane v Jugoslaviji, pritiska na vsa moč k tlom prebivalstvo narodnostnih manjšin v Trstu in okolici, prebivalstvo, ki je večinoma slovanske narodnosti.

Italijani poitalijančujejo s takim fanatizmom to ozemlje, ki je spadalo prej pod žezlo avstro-ogrške monarhije, da so izza okupacije zaprli že 650 do 2,000 slovanskih šol, izgnali 50 duhovnikov ter deportirali veliko število slovanofilov. Samo v letu 1927 so jih deportirali tisoč. Fašisti so zasegli sedem slovanskih Narodnih in Delavskih domov. Narodni dom v Pulju so fašisti razdejali; povzročena škoda znaša 85,000 dolarjev. Poslopje so bombardirali lansko leto v decembru, ko je imel v njem svoj ples krožek slovanskih umetnikov.

V Trstu so se vršile in se še vrše številne demonstracije proti Jugoslaviji in poslopje jugoslov. konzulata je bilo že mnogokrat pozorišče napada. Leta 1920 so ustrelili fašisti nekega slovanskega duhovnika pri popoldanskih litanijah, in od takrat so fašistovske drhali že mnogokrat prekinile cerkvena opravila.

Jugoslovansko prebivalstvo Reke je pobegnilo ve-

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uradije od 2. do 4. pop., izvzemli torek in petek, in od 6. do 8. zvečer vsak dan.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovanskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbera raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovanskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplem priporočam.

činoma preko meje na Sušak. Prebivalstvo teh dveh sosednih mest se medsebojno smrtno sovraži.

Pod staro avstrijsko vlado so imeli Slovani kakor tudi Italijani pravico do svojih lastnih šol, do svojega jezika v cerkvi in javnem življenju; njihovi volilni glasovi so bili ravnopravni z glasovi avstrijskih državljanov nemške narodnosti. Zato tudi ni prav nič čudno, če se danes sliši vsepovsod tu okoli ljudi, ki hvalijo staro Franc Jožefovo vlado ter kažejo na kontrast med tedanjo in sedanjo fašistično oblastjo.

Ekonomsko je to ozemlje zelo trpelo. Trst in Reka sta bili prej glavni pristanišči velikega imperija, ki je štel 42 milijonov prebivalcev. Zdaj pa, kot italijanski pristanišči, sta skoraj brez pomena. Vsa prizadevanja Italije, da bi naredila iz teh dveh obmorskih mest logična pristanišča za Avstrijo, Češkoslovaško, Ogrsko ter Bosno in Hercegovino, so ostala skoraj brezuspešna, ker ni dobre volje v zaledju.

Italijanski uradni podatki, ki pa niso niti izdaleka pravilni, marveč silno pretirani, kažejo, da je imel Trst v letu 1927 nad 8,382,000 ton prometa ali 80 odstotkov predvojne prometne tonaže. Tako pravijo uradni podatki, toda dejstva govore drugače. Skoro vsi tržaški pomoli in skladišča so prazna. Pred vojno je odplulo vsak teden iz Trsta v Dalmacijo dvanajst parnikov, danes ploveta samo še dva

Jugoslavija je pričela razvijati na Jadranu svoje lastno parobrodstvo ter bojkotira Italijo. Ta jugoslovanski bojkot je zadel v živo italijansko paroblovbo.

Reka ima — glasom italijanskih števil — zdaj

eno tretjino predvojnega tonažnega prometa, ki prihaja največ iz Ogrske.

Po vsej Istri so ekonomske razmere skrajno slabe. Knjige parobrodskih družb izkazujejo ogromno nazadovanje prometa vseh industrij, izvzemši zelenjavne, tekstilne in industrije olja.

V Trstu so tri ladjedelnice, ki pa le delno obratujejo. V eni sami ladjedelnici je bilo v zadnjem času odpuščenih 4,000 delavcev. Število nezaposlenih je ogromno in stalno narašča.

VREDNOSTNI KUPON

katerega dobite v vsakem zavoju

Trinerjevega Grenka Vina

vam omogoči, da to izvrstno želočno toniko kupite res po nizki ceni. Za vsakih 6 kuponov dobite zelo koristne predmete. Trinerjevo grenko vino se prodaja v vseh lekarnah. Ni boljšega sredstva, da obdrži vaš želoček v pravem redu. Brezplačni vzorec, samo enega za vsako družino, dobite od Jos. Triner Co., 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Ime

Ulica

Mesto, država

DENARNE POŠILJATVE ZA BOŽIČ V JUGOSLAVIJO

pošljite skozi našo banko, kajti naše mnogoletne skušnje in zveze s prvimi jugoslovanskimi bankami nam omogočajo točno in naglo postrežbo po najnižjih cenah. Za vsako pošiljatev jamčimo.

VEC MILIJONOV DINARJEV je bilo že poslanih skozi našo banko in izplačano tisočerm prejemnikom v njihovo največje zadovoljstvo.

ZA BOŽIČNI IZLET V JUGOSLAVIJO vam nudi vsa navodila naš potniški oddelek. Zastopamo vse parobrodne črte in vas lahko odpremimo v staro domovino po kateri črti hočete sami in to z najboljšimi in najhitrejšimi parniki popolnoma varno in udobno.

Največja slovanska banka v Ameriki.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.